

Arthur Wellesley, vévoda z Wellingtonu, byl jednou z nejvýznamnějších osobností 19. století. Nejenom, že tento britský vojevůdce porazil Napoleona u Waterloo po vítězném tažení Francií, Portugalskem a Španělskem, nýbrž byl také dlouholetý úspěšný ministerský předseda Spojeného království a vedl Velkou Británii k jejímu vrcholu moci ve světě. Na evropské pevnině byl vždy podceňován, neboť němečtí a francouzští historikové samozřejmě vždy vyzvedávali své hrdiny z období velkých válek napoleonských. Ale střízlivý pohled na dějiny nám ukazuje velikost tohoto osobně dosti skromného muže.

KAREL SCHWARZENBERG

OBSAH

PŘEDMLUVA	7
PROLOG	
„Náš Atty“	15
PRVNÍ KAPITOLA	
Stydlivý, zahálčivý chlapec s hlavou v oblacích	17
DRUHÁ KAPITOLA	
Mládí v Irsku: hazard, směšné lásky a Kitty Pakenhamová	31
TŘETÍ KAPITOLA	
Voják, nebo politik?	
Britská armáda a první bojové zkušenosti	45
ČTVRTÁ KAPITOLA	
Indie:	
„Občan Tipú“ a bitva u Assaye	71
PÁTÁ KAPITOLA	
„Mé kostky jsou vrženy.“ Z Indie do víru poloostrovní války ...	115
ŠESTÁ KAPITOLA	
Vikomt z Wellingtonu:	
Překročení Doura a bitva u Talavery	165
SEDMÁ KAPITOLA	
Linie Torres Vedras a obrana Portugalska	
aneb ve stopách Viléma ze Schaumburg-Lippe	189
OSMÁ KAPITOLA	
Brány do Španělska:	
Ciudad Rodrigo a Badajoz	233

DEVÁTÁ KAPITOLA

Osvobození Španělska: příběh „západní fronty“ napoleonských válek	265
--	------------

DESÁTÁ KAPITOLA

Vítěz od Waterloo	305
--------------------------------	------------

EPILOG	363
--------------	-----

DODATEK

Wellington, Rakousko a české země v boji proti Napoleonovi	371
---	------------

PODĚKOVÁNÍ	419
------------------	-----

RODINA 1. VÉVODY Z WELLINGTONU	420
--------------------------------------	-----

CHRONOLOGIE	421
-------------------	-----

SEZNAM ILUSTRACÍ	429
------------------------	-----

SEZNAM MAP	431
------------------	-----

BIBLIOGRAFICKÁ POZNÁMKA	433
-------------------------------	-----

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	439
-----------------------------------	-----

JMENNÝ REJSTŘÍK	449
-----------------------	-----

PROLOG

„Náš Atty“

Když sir Thomas Lawrence, dvorní malíř prince regenta a později britského krále Jiřího IV., maloval Arthura Wellesleyho, prvního vévodu z Wellingtonu, krátce po jeho vítězství nad Napoleonem u Waterloo, zanechal nám tím zřejmě jeho nejznámější portrét. Wellington je zde zachycen v plné síle na vrcholu své vojenské kariéry. Jeho štíhlá postava, zobrazená od pasu nahoru se založenými rukama, je oblečena v rudé uniformě polního maršála Británie se zlatými epoletami a bílým nákrčníkem. Z ostře řezaného aristokratického obličejce, lemovaného krátce stříženými tmavohnědými vlasy, jemuž vévodí proslulý zahnutý římský orlí nos, na nás vévoda upírá vážný, zádumčivý pohled modrošedých očí. Je to pohled plný odhodlání a životní zkušenosti. Pohled vojáka a velitele, pohled sedmačtyřicetiletého muže, který prošel nespočtem bitev, během nichž viděl umírat mnoho přátel i nepřátel.

Za svůj pozeňnaně dlouhý život osmdesáti tří let si Wellington vysloužil několik charakteristických přezdívek. Řadoví vojáci jej pro signifikantní zahnutý nos nazývali s pobavením a typickým britským smyslem pro humor „Nosey“ („Nosáč“), ale také s hlubokou úctou

a oddaností „Our Atty“ („Náš Atty“), což byla zdobná jména Arthur⁶. Pro důstojníky byl díky elegantnímu stylu oblékání a důkladné péči o svůj zevnějšek známý nejčastěji jako „Beau“ („Hezoun“). Vévoda se totiž běžně holil dvakrát denně, což bylo na danou dobu značně neobvyklé, a vystupoval na veřejnosti vždy perfektně upraven. Druhá přezdívka, kterou jej důstojníci pokřtili, zněla „Peer“⁷. Této „pocty“ se mu od nich dostalo poté, co byl povýšen za vítězství nad Francouzi v bitvě u Talavery roku 1809 na vikomta z Wellingtonu. Portugalci mu pak nejčastěji říkali „Douro, Douro!“ Tuto trochu bizarní přezdívku si vysloužil nezapomenutelným překročením portugalské řeky Douro, které zcela zaskočilo francouzského maršála Massénu a bylo klíčové pro osvobození Portugalska od francouzských vojsk. Španělé, vedle Portugalců další vévodovi spojenci proti napoleonské Francii v poloostrovní válce, ho běžně nazývali „Águila“ („Orel“). U této přezdívky se hrála role kromě vévodova nosu také snaha na vše (včetně jednání svých spojenců) osobně bedlivě dohlížet „orlím zrakem“.⁸

Jeden bohužel blíže neidentifikovaný voják poté o Wellingtonovi, ve snaze ho co nejvěrněji charakterizovat jakožto vojevůdce, po bitvě u Waterloo napsal: *„Vlastnost, která mu nejvíce ze všech získala lásku jeho vojáků a pro kterou jej tak obdivují, je jeho nesmírně svědomitá péče o zásobování celé armády a také skutečnost, že vždy neprodleně osobně zakročí, kdykoli si nějaký voják oprávněně stěžuje na utrpení bezpráví, jež vyžaduje nápravu. Dále si vysloužil důvěru svých vojáků díky tomu, že nejedná impulzivně a zbytečně neriskuje jejich životy. Nikdy tudíž nenařídí z pouhého rozmaru nic, co by stálo jeho muže marně prolitou krev, neboť si vždy vybírá své postavení před bitvou s maximální pečlivostí, díky čemuž je vítězství v momentě, kdy vydává rozkaz k zahájení boje, téměř jisté.“*⁹

6 Srov. GLOVER, Gareth, *Waterloo in 100 Objects*, Stroud 2015, s. 35–36, GUEDALLA, Philip, *The Duke*, London 1997, s. 208.

7 Termín „Peer“ nemá v češtině přesný ekvivalent. V Británii se jedná o označení vyššího šlechtice. Arthura Wellesleyho tak začali důstojníci nazývat poté, kdy byl povýšen na vikomta z Wellingtonu. V češtině bychom mohli užít například slovo „Aristokrat“, ale není to zcela přesné.

8 LONGFORD, Elizabeth, *Wellington: The Years of the Sword*, London 1970, s. 279.

9 BOOTH, John, *The Battle of Waterloo Containing a Series of Accounts*, London 1816, s. 82.